

Роль конвергенції прикордонних територій в успішному транскордонному співробітництві

Н.Б. ПЕТРОВА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

61002 Україна, м. Харків, вул. Революції, 12

nadja.petrova@mail.ru

Інтеграційні процеси в сучасній Україні характеризуються проголошенням загальнополітичної стратегії зближення України з ЄС, головний інструмент якої – транскордонне співробітництво (ТКС), що визнано пріоритетним заходом зміцнення міждержавних відносин та вирішення регіональних проблем. Комплексний процес євроінтеграції і розширення ЄС до західних кордонів України сприяв приверненню уваги українських політиків та науковців до прикордонних регіонів як до зон міждержавної економічної взаємодії, які мають низку специфічних проблем, обумовлених своєю периферійністю. Це стосується і туристських регіонів, тобто таких регіонів, які задовольняють рекреаційні потреби людини, що в них проживає.

Значна увага науковців до транскордонного співробітництва почала проявлятися ще у 90-х роках. Першими проводили дослідження в цій галузі такі європейські вчені, як Р.Ратті, Г.-М.Чуді (Швейцарія), Д.Віллерс (Німеччина); П.Еберхардт, З.Зьоло, Т.Коморніцкі, Т.Лієвські, З.Макела, М.Ростішевські, А.Стасяк, Р.Федан (Польща); Б.Борисов, М.Ілієва (Болгарія); В.С.Білчак, Л.Б.Вардомський, Ю.Б.Зверєв, С.Л.Романов (Росія); П.Кузьмішин, Ю.Тей (Словаччина).

З початком наближення кордонів Європейського Союзу до України та виникненням перших транскордонних формувань на території України, цим питанням почали більш активно цікавитися й вітчизняні вчені: О.І.Амоша, П.Ю.Беленький, З.С.Бройде, В.С.Будкін, І.В.Бураковський, Б.В.Буркинський, О.В.Вишняков, С.М.Гакман, М.І.Долішній, В.К.Євдокименко, Є.Б.Кіш, М.А.Козоріз, Н.П.Луцишин, П.В.Луцишин, В.В.Ляшенко, Ю.В.Макогон, М.З.Мальський, А.В.Мельник, В.П.Мікловда, Н.А.Мікула, А.І.Мокій, В.І.Пила, С.І.Пирожков, І.В.Студенніков, О.С.Чмир та ін. Перед українськими вченими постає питання розробки власних підходів до розуміння

транскордонного співробітництва та заходів з його реалізації. Завданням української наукової думки стає також виявлення нерівномірностей регіонального розвитку прикордонних територій для створення єдиної концепції їх розвитку.

Прикордонні регіони як з одного так і з іншого боку кордону розвиваються нерівномірно, це викликane тим, що одні регіони опинилися спроможними застосувати весь комплекс своїх соціально-економічних благ, інші ж мали недостатню базу та ресурси для перешкодження кризових явищ та подальшого швидкого його перешкодження. Нерівномірність регіонального розвитку, яка спричиняє ряд проблем для держав: стримання загальнонаціонального економічного зростання, зумовленого необхідністю спрямовувати частину ресурсів на регіональне вирівнювання, а не на стимулювання розвитку та тим більше поєднання з іншими територіями з метою розвитку; підвищення соціальної напруги в державі; посилення дезінтеграційних процесів та інше. Таким чином об'єднання в єврорегіони можливо за умов збільшення конвергенції прикордонних територій. При цьому під конвергенцією розуміють процес зближення в часі рівнів розвитку країн та регіонів, протилежний процес називається дивергенцією. Дослідження виконені О.В. Раєвською свідчать, що існуюча політика регіонального перерозподілу інвестиційно-фінансових ресурсів направлена на посилення центра держави та ігнорує необхідність підтримки інших регіонів. В Україні спостерігається процес дивергенції, тобто розшарування регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку, що зумовлене неефективною політикою держави відносно розподілу інвестиційно-фінансових ресурсів. Спостерігається зростання регіональної асиметрії. Зростання асиметрії відбувається таким чином, що регіони в процесі розвитку мають тенденцію змінювати своє соціально-економічне становище на гірше, що призводить до підвищення їх однорідності, однак провокує зниження загальноекономічного розвитку держави.

Що стосується туристських регіонів, то в рамках транскордонного співробітництва їх конвергенція вкрай важлива для об'єднання в єврорегіон. Адже тут річ йде вже не про одну державу а про територію обох зацікавлених сторін, чим більш конверговані

будуть приграничні території, тим більший синергетичний ефект можна отримати при створенні євро регіонів.

Таким чином було виявлено, що для Харківського регіону транскордонне співробітництво та створення Євро регіону „Слобожанщина” є актуальним та своєчасним завданням, яке спроможне вивести Харківський регіон на принципово новий рівень розвитку в тому числі й в туристській сфері. Однак, перш ніж обґрунтовувати будь-які завдання за сумісними проектами для їх планування та прогнозування необхідно розраховувати рівень конвергенції прикордонних територій, в разі якщо території конвергентні можливість успішної реалізації проекти значно вища за дивергентну територію.